

Комунальна теплоенергетика в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання

Чергове підвищення цін на житлово-комунальні послуги, зокрема, на опалення помешкань, змушує українців заощаджувати і, водночас, шукати альтернативних варіантів забезпечення комфортного проживання. До того ж європейська інтеграція передбачає, серед іншого, вироблення й дотримання нової енергетичної стратегії. Про здобутки й помилки зарубіжного та вітчизняного досвіду модернізації комунальної теплоенергетики, справжні тарифи на опалення та про складнощі утилізації сміття в українських містах програмі «Резонансна тема» радіостанції «Голос Києва» докладно розповів завідувач відділу теплофізичних процесів у котлах Інституту технічної теплофізики НАН України кандидат технічних наук О. Сігал.

Сучасні проблеми української комунальної теплоенергетики зумовлені кількома чинниками. По-перше, у ній закладено занижений показник мінімально допустимої температури повітря в житлових приміщеннях (на рівні +18 °С, тоді як у країнах ЄС він становить +22...24 °С). По-друге, внаслідок приватизації нерухомості багато споживачів встановили додаткові батареї й почали відбирати із системи опалювання температуру, вищу від передбаченої, несанкціоновано не оплачуючи, таким чином, 50 % отриманої теплової енергії. По-третє, в Україні й досі відсутня виважена й ретельно спланована технічна політика – як на регіональному, так і на загальнонаціональному рівні.

Ще у 2008 р. науковці підраховали, як зростатиме ціна на теплову енергію, та дійшли висновку, що з 2013 р. подальше підвищення тарифів на цю послугу не матиме позитивного економічного ефекту, адже кількість неплатоспроможних споживачів стане критичною. Крім того, як зазначив кандидат технічних наук О. Сігал, покривати нестачу коштів, що сплачуються за надання комунальних послуг, з державного бюджету (субсидії, субвенції тощо) та за рахунок підвищення тарифів, можна лише тоді, коли питома частка неплатоспроможних споживачів не перевищує 20 %.

Загалом, як пояснив учений, плата за опалювання житлових приміщень має бути досить високою, оскільки повинна враховувати ціну на газ, електроенергію та воду, необхідні для вироблення теплової енергії та доправлення її до споживача, а також витрати на заробітну платню працівникам сфери житлово-комунальних послуг. Оскільки остаточний тариф значно перевищуватиме нині встановлений, українці мають навчитися заощаджувати, зокрема, суттєво скоротити обсяги споживання за рахунок економії, як це вже давно роблять мешканці країн Європи, а також утеплювати власні оселі. До останнього слід виробити окремий підхід та обчислити його (утеплення)

економічну ефективність, тому що в багатьох випадках зведення нового будинку є вигіднішим, ніж модернізація старого.

За словами гостя програми, індивідуальне теплопостачання з використанням місцевого палива не має в Україні великої перспективи. Особливості та напрями подальшого розвитку української системи комунальної теплоенергетики було закладено вже при розбудові наших міст. Переважна більшість українських громадян проживає не у населених пунктах із сільською одно- та двоповерховою забудовою, розкиданих на порівняно великій території та із приватними дворами (або присадибними ділянками), а в містах зі щільною багатоповерховою забудовою. З огляду на це, наша країна може скористатися досвідом Литви, яка на момент розпаду СРСР мала подібні котельні й теж була залежною від постачання газу. Слід зазначити, що Литва пройшла шлях масового встановлення теплових установок, що працювали на пелетах, щепі та інших видах альтернативного палива. І виявилось, що такі невеликі установки є неокупними, а отже, економічно недоцільними і придатними лише для окремих приватних господарств.

Частково здешевити тариф на теплову енергію може правильно організована утилізація сміття. Поводження з відходами має свої особливості в різних країнах. Останні поділяються на три умовні групи – заможні, середнього достатку та із дуже низьким рівнем доходу на душу населення. Належність до тієї чи іншої групи визначає, в свою чергу, морфологію сміття: у заможних країнах відходи містять більше вартісного, паперового пакування, безпечного для навколишнього середовища, а в бідних – більше пластикової плівки. Минулого року Україна перейшла із другої групи у третю, що супроводжувалося, відповідно, погіршенням якості сміття.

У нашій державі відсутні полігони твердих побутових відходів, а території, які полігонами називаються, є, фактично, звичайними звалищами без підготованого дренажного шару (спеціальної плівки), призначеного для відокремлення відходів від ґрунту. Це вже спричинило отруєння великих обсягів ґрунтових вод.

Частина сміття відбирається на переробку київським сміттєспалювальним заводом «Енергія», побудованим більше 30 років тому за участі чеського підприємства. Заводи такого типу було зведено в чотирьох українських містах – Дніпропетровську, Києві, Харкові та Севастополі (два останні вже ліквідовано), – однак вони не здійснюють повного циклу переробки сміття, оскільки свого часу було придбано і встановлено обладнання лише для підготовки палива та його спалювання, тоді як повна комплектація від проектувальників передбачала встановлення турбін для вироблення електроенергії та потужної системи пило- й газоочищення. Тому київський завод, не маючи можливості виробляти й

продавати електроенергію, змушений був скидати теплову енергію у став-охолоджувач, тобто безкоштовно нагрівати навколишнє середовище. Тільки нещодавно його було під'єднано до мережі тепlopостачання.

Прослухати аудіозапис: <http://g.ua/kBH4> (частина 1), <http://g.ua/kBHd> (частина 2) (*Комунальна теплоенергетика в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення // Національна академія наук України (http://www.nas.gov.ua). – 2015. – 29.04).*